



Skötselplan för naturreservatet Bökemåla

1 Syfte med områdesskyddet

Syftet med reservatet är att

- bevara biologisk mångfald bestående av naturtyper som ingår i EU:s ekologiska nätverk Natura 2000, rödlistade arter och häckande fåglar som omfattas av Sveriges åtagande för det europeiska nätverket Natura 2000.
- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer i form av naturskogar och småmyrar på norra sidan av Ällsjön.
- återställa och nyskapa värdefulla naturskogsmiljöer så att tall och lövträd åter ges en möjlighet att föryngra sig på ett område där en naturskog avverkats varefter gran planterats.
- tillgodose behov av områden med naturskogar för friluftslivet
- bevara spår av tidigare markanvändning

Syftet skall nås genom att

- naturskogar med tall får utvecklas mot gammelskog med en begränsad skötsel i träd- och buskskikt i form av plockhuggning och röjning av unggran med avsikt att förhindra att granen skuggar ut ris- och fältskikten.
- bok och ädellövdominerade naturskogar får utvecklas fritt utan gran
- vidkronig ek runt torpruinerna friställs och vedartad vegetation som kan skada forn-lämningarna röjs bort.
- avverkade och granplanterade marker röjs från planterad gran och all gran i dungar av lövträd för att en ny naturskog skall kunna etablera sig med start från de kvarlämnade lövträden, tallen samt risskiktet.
- strövstigar som leder genom de olika skogstyperna och till torpruinerna markeras.

2 Beskrivning av skyddsobjektet

Prioriterade intresseaspekter:	
<i>Markslag</i> Naturtyper i N 2000	Naturskogar med en mosaik av våtmarker 55 ha. Av detta är 26 ha klassat som <i>Västlig taiga</i> med en mosaik av <i>Skogbevuxen myr</i> , 7 ha <i>Bokskog av fryletyp</i> och 22 ha lövblandskogar med en mosaik av mindre kärr.
Arter enligt EU:s habitatdirektiv	Storlom, pärluggla, spillkråka, tjäder och järpe.
Djursamhällen	Vedinsekter



Rödlistade arter	Stor aspticka <i>Phellinus populicola</i> (NT) bokvårtlav <i>Pyrenula nitida</i> (NT) blankknäppare <i>Hypoganus inunctus</i> (NT) skogsgrynsnäcka <i>Vertigo ronnebyensis</i> (NT).
Landskapselement	Husgrunder finns efter tre gårdar/torp, Hästkullen, Krissanatomten och Lassanatomten. Källare, stenmurar, fägata och odlingsrösen finns i anslutning till torpen, en brolagd väg, en tjärdal och en linsnugga.
Friluftsliv	Strövstig

Rödlistekategorier: NT = missgynnad, (Rödlistade arter i Sverige 2000).

Historisk och nuvarande markanvändning

I denna del av Bökemåla skiftades ägorna med laga skifte 1836. Då fanns en gård som enligt skifteskartan låg ca 100 m norr om grunderna efter gården Hästkullen. Åkrarna var små och steniga. Både åker och äng togs i besiktningsprotokollet upp under rubriken utmark och kolumnerna för åker och äng är tomma. Utanför reservatet fanns då ängar som togs upp i kolumnen för äng medan andra ängar redovisas som utmark. Troligen har åker- och ängsmarkerna varit för dåliga för att anses vara odlingsbara. På generalstabskartan, uppmätt 1842-1843 samt översedd 1866 och 1905, är endast gården vid Hästkullen markerad.

I området finns tre områden med husgrunder efter gårdar eller torp samt en tjärdal och en linsnugga (tork för rötat lin). I början av 1900-talet återstod endast gården Hästkullen. Vid en brand på 1910-talet förstördes mangård och en del av ekonomibyggnaderna. Ägoskifte skedde 1917, något år efter branden. De sista brukade åkrarna och ängarna låg i anslutning till Ormagyl. På den ekonomiska kartan från 1916-1917 är en byggnad på Hästkullen markerad och en mindre sidvallsäng på norra sidan av Ormagyl men ingen åkermark. De övriga två gårdarna är inte markerade. Spår efter den tidigare markanvändningen finns i den västra delen av reservatet i form av ett mindre område med odlingsrösen i skogen, den stora våtmarken i sydvästra delen, det s k. Ellsjökärr senare kallat Höstakärret är dikad. Det var odlat i slutet på 1800-talet. På västra sidan av Hästkullen finns små kärr med fri vattenspegel och i några också träd på socklar, vilket kan tyda på att man har brutit kärrtorv i dessa. I ett centralt beläget kärr med tall, skvattram och tuvdun, det s k. Björnaflyet, finns ett kraftigt igenvuxet dike, troligen från början av 1900-talet. Ett dikat område i sydöstra delen av fastigheten, det s k. Ellsjömosse senare kallat Ällsjö vad, täcks numera av en sumpskog. Dikena har inte underhållits sedan gården upphörde i slutet av 1910-talet. Namnen på våtmarkerna kommer från skifteshandlingarna.

I naturskogarna saknas stubbar vilket visar att inget skogsbruk har bedrivits i området under mycket lång tid. Under de senaste tjugo åren har hyggen tagit upp i östra delen av fastigheten och i ett mindre område har gallringar utförts.



Beskrivning av bevarandevärden

Området är en skogs- och myrmosaik med flera olika typer av myrar. De lövdominerade ädellövskogarna och blandskogarna i västra delen av fastigheten innehåller mycket död ved av olika trädslag. Boken är det dominerande trädslaget. Marken är kuperad med sumpskogar och kärr i dalbottnarna. I västra gränsen finns ett kärr med i norra delen al, björk och tall på stora socklar och med en fri vattenspegel, mot söder övergår kärret till ett mjukmattekärr med tall, skvattram och tuvdun.

I de mellersta delarna dominerar tallskogar med ett varierande inslag av gran och lövträd, i huvudsak bok. Ner mot Ällsjön finns en gles, ca 120-årig tallskog, med väl utvecklat risskikt av främst blåbär. Lingon är också vanligt förekommande. Flera mindre kärr med tall, björk, skvattram och tuvdun finns i området. Norr om dessa kärr ökar inslaget av gran. De äldsta träden i området utgörs av tall och spridda bokar. I norra delen är andelen bok stort. Förna och humus består till stor del av boklöv.

På de avverkade östra delarna av fastigheten finns en nyckelbiotopklassad sumpskog samt kvarlämnade dungar av bok med några gamla bokar på vilka det bl. a. växer den rödlistade bokvårtlaven (NT) samt signalarter som fällmossa och havstulpanlav. I en mindre vattensamling leker grodor.

Vid fågelinventeringen 1974-1985 för svensk fågelatlas konstaterades häckning för 75 fågelarter i Bökemålas naturskog, av dessa finns bland annat de i EU:s fågeldirektiv listade fågelarterna tjäder, järpe, spillkråka, pärluggla och storlom kvar.

Prioriterade bevarandevärden

1. Naturtyper som är viktiga för häckande fågelarter som omfattas av Sveriges åtagande för det europeiska nätverket Natura 2000, fågeldirektivet (storlom, pärluggla, tjäder och järpe), västlig taiga med en mosaik av skogbevuxna myrar, blandlövskogar och bokskog av fryletyp med rikligt med död ved.
2. Rödlistade arter som blanknäppare, skogsgrynsnäcka, bokvårtlav, stor aspticka och lämpligt substrat för dessa arter som gammal naturskog med död ved, gammal bok och gammal asp.
3. Fauna och flora knuten till gammal naturskog.

3 Referenser

Baranowski R. 1990. Översiktlig inventering av vedinsekter i naturskogsområden i Blekinge. Inventeringsrapport till Länsstyrelsen i Blekinge Län.

Gärdenfors, U. (ed.) 200. Rödlistade arter i Sverige 2000 – The 2000 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Olsson M. 1987. Fågelinventering i Kullen. Artlista och häckningsindici för observerade fåglar i Bökemåla 1974 – 1985. Inventeringsrapport till Länsstyrelsen i Blekinge Län.

Skogsvårdsstyrelsens inventeringar av nyckelbiotoper och sumpskogar.

Skifteshandlingar från laga skifte 1836. Lantmäteriets arkiv i Karlskrona



4 Indelning i skötselområden

Skötselområde 1. Lövskogsdominerade naturskogar med en mosaik av våtmarker och sjön Ormagyl

Skötselområde 2. Barrskogsdominerade naturskogar med en mosaik av våtmarker

Skötselområde 3. Granplanterade hyggen med en mosaik av våtmarker (3a-c) samt naturskogar på dikad våtmark och strandskog (3d)

Skötselområde 4. Samfälld skogsbilväg till en vändplan samt parkeringsplats och rastplats

5 Mål och föreskrifter för skötselområden

Generella föreskrifter:

För trakten främmande trädslag eller utländska provenienser skall inte förekomma i reservatet.

Skötselområde 1. Lövskogsdominerade naturskogar med en mosaik av våtmarker och sjön Ormagyl

Areal: ca 29 ha

Beskrivning

Marken är en kuperad, blockig morän med en skogs- och myrmosaik som består av en ca 90-årig bokdominerad naturskog med spridda gamla tall. I svackorna finns ofta små kärr med al och björk. Ett större dikat skogbevuxet kärr, i skifteshandligarna kallat "Ällsjö kärr", går fram till Ällsjön. I trädskiktet finns inslag av björk, gran, tall, rönn och brakved och i fältskiktet växer blåbär, revlumner, lopplummer, tuvtåtel, veketåg, starr bl. a. stjärnstarr, kärrviol, kråklöver, blodrot och vidört. Norr om den delvis spångade stigen över kärret är detta påverkat av flera diken och andelen gran är hög. I de mindre kärren förekommer fria vattenspeglar och al, tall och björk som växer på socklar. I västra gränsen finns ett kärr med al, björk och tall på stora socklar och med en fri vattenspegel. Mot söder övergår kärret till en plan mosse av tall-, skvattram- och tuvduntyp. Död ved finns i området dels som grova lågor eller högstubbar av främst tall, björk och asp, dels av klenare dimensioner av lövträd i form av torrakor, högstubbar och lågor.

Ormagyl är en 0,3 ha stor sjö som omges av ett smalt gungfly.

I området finns husgrunder efter tre gårdar eller torp samt mindre områden med odlingsrösen.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Lövskogar med spridda tallar och flera mer eller mindre skogbevuxna myrar som får utvecklas fritt. Granen får ej bilda bestånd eller allvarligt konkurrera med lövträden. I gränsen mot skötselområde 2 skall det vara successiv övergång med avseende på andelen gran i skogen.



Husgrunder, stenmurar och odlingsrösen hålls fria från träd som kan förorsaka skada. De tre torptomterna skall ha en utglesad skog. Gynnsam bevarandestatus råder när skogens lövträd och tall får utvecklas fritt med endast mindre inslag av gran.

Skötselmål och anvisningar för skötsel

Området skall skötas med begränsad skötsel i träd- och buskskikt främst för att begränsa andelen gran och för att vårda de tre torptomterna. Granen får ej bilda bestånd eller allvarligt konkurrera med lövträden. Gran som inte kan fällas eller transporteras ut från området utan risk för större skador på lövskogen kan ringbarkas eller bankas. Dessa metoder bör också övervägas för att öka mängden död ved i området. Torptomterna skall ha ett utglesat trädskikt utan täta bestånd av ungträd och utan gran. Träden bör vara vidkroniga och kan underkvistas för att förbättra sikten i torpmiljön. Krontaket bör ha stor täckning för att minska uppslaget av sly och ett högt fältskikt. Vedartade växter som kan förorsaka skador på husgrunder och odlingsrösen röjs bort. Huvuddiket i norra delen av Ällsjö kärr får rensas i den omfattning som krävs för att förhindra skador på grannfastigheten i väster.

Skötselområde 2: Barrskogsdominerade naturskogar med en mosaik av våtmarker

Areal: ca 26 ha

Beskrivning

Marken är en kuperad, blockig morän med en skogs- och myrmosaik bestående av tallskogar av blåbärstyp och blandskogar med tall, gran, bok, björk, ek och bergek. I risskiktet växer främst blåbär men även lingon och ljung samt skvattram på myrarna. Skogen är olikåldrig och dominerande trädslag varierar i området. De äldre tallarna är i de södra delarna ca 120 år och i de norra delarna ca 90 år. Glesa tallskogar med ett väl utvecklat risskikt finns främst i södra delen och i de flesta myrarna. I norra delen av området är inslaget av bok betydande och förnan består till stor del av boklöv. De flesta myrarna är plana mossar med tall, björk, skvattram, blåbär, tuvdun, tranbär och med ett bottenskikt som domineras av vitmossor. I några myrar finns mindre delar med lagg där det växer ängsull eller missne. Det finns också en sumpskog med al och tall på socklar och däremellan tätt med björk. I fältskiktet växer tuvdun, starr och mindre bestånd av missne. Bottenskiktet består av vitmossor och björnmossa.

Ett mindre område på södra sidan av skogsvägen har gallrats. I västra delen har granen tagits bort och främst tall och bok återstår. I den östra delen av det gallrade området har tall, gran och bok lämnats kvar.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Västlig taiga med en mosaik av skogbevuxna myrar där tallen och lövträd får utvecklas fritt. En relativt ljus skog, med ett väl utvecklat risskikt som tillsammans med myrarna med tall, skvattram och tuvdun, utgör en viktig biotop för områdets skogshöns, främst tjäder.

Skogsbrand är numera en ovanlig störning som begränsar granens andel i skogen.

Fläckvis hotar granen att skugga ut ris- och fältskikten. Då inga prioriterade naturvärden är knutna till gran i detta område skall det vara möjligt att i mindre omfattning plock-



hugga och röja gran för att gynna bärriset. För att öka mängden död ved bör ringbarkning övervägas som alternativ till plockhuggning.

Gynnsam bevarandestatus råder när skogen får utvecklas utan att täta granbestånd skuggar ut ris- och fältskikten. Detta kan uppnås genom begränsad röjning av unggran och plockhuggning eller ringbarkning av gran.

Gynnsam bevarandestatus råder när skogen är lämplig för tjäderlek och död ved är rikligt förekommande.

Skötselmål och anvisningar för skötsel

Punktinsatser med plockhuggning och röjning av gran kan göras i mindre områden för att bevara samt utöka arealen tallskog med väl utvecklat risskikt, främst av blåbärsris. I händelse av skogsbrand skall släckning främst inriktas på att skydda omgivande fastigheter.

Skötselområde 3. Granplanterade hyggen med en mosaik av våtmarker (3a-c) samt naturskogar på dikad våtmark och strandskog (3d)

Areal: ca 15,3 + 1,6 ha

Beskrivning Ett område med naturskog på moränjord har avverkats i flera omgångar och planterats med gran. Området är beroende på skiftande beskaffenhet indelat i fyra delar.

3A: vid den första avverkningen, ca 1983, lämnades inga större lövträd. En god självföryngring av tall har skett.

Vintern 2001 har en gallring av gran gjorts med avsikt att gynna tall och lövträd i området.

3B: Mellan 1995 och 1997 togs det hygge upp som syns på ortofotot från 1997. Rikligt med främst bok, ek och al har lämnats kvar i grupper och spridda träd, liksom glest med frötallar. I en blockig moränsluttning mot det första hygget finns en smal olikåldrig bokskogsremsa med ett par gamla bokar. På en av dessa bokar växer bland annat bokvårtlav, havstulpanlav och fjädermossa. Bitvis är föryngringen av tall, björk och gran riklig. Blåbär och lingon är vanligt förekommande. I buskskiktet växer någon en samt brakved. Två skogbevuxna kärr har lämnats orörda. Det ena av dessa kärr är klassat som nyckelbiotop.

Vintern 2001 har röjning av gran i de små bokbestånden gjorts och fröspridda tallar har friställts från björksly.

3C: På de senast upptagna hyggena (efter 1997) finns endast några spridda frötallar och några bokar och någon ek kvar. Mot Ällsjön har lämnats en tunn ridå av tall, samt al och björk i strandkanten.

3D Naturskog på dikad mark. Dikena avvattnar endast mark inom reservatet och skall inte rensas. Skogen är en blandskog med björk, tall och gran. Mot Ällsjön har lämnats en trädridå av tall, björk och al. Ett strandkärr vid Ällsjön har ett bottenskikt av vitmossa som mer eller mindre täcks av lite kråklöver, gles bladvass och ett buskskikt av pors. I fastmarkskanten växer skvattram.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

En naturskog med utgångspunkt av befintliga lövträd, tall och bärris får utvecklas på området med de äldre bokarna som spridningskälla för epifyter inom området. Två sumpskogar med al, tall och björk, varav den norra är klassad som nyckelbiotop samt sumpskogen på dikad mark får utvecklas utan större uppslag av gran.



Gynnsam bevarandestatus råder när den nya skogen får utvecklas utan planterade granar samt att tall eller lövträddominerade områden och områden med rik förekomst av bärris får utvecklas utan kraftig konkurrens av granar.

När skogen har slutit sig gäller att granen inte får bilda bestånd eller allvarligt konkurrera med lövträd eller tall.

Skötselmål och anvisningar för skötsel

All planterad gran röjs bort. I grupper med lövträd och sumpskog röjs även självsådd gran bort.

Inom mindre områden med god föryngring av tall och andra lövträd än vårtbjörk samt områden med god förekomst av bärris begränsas föryngringen av gran. Tätt björksly gallras.

Skötselområde 4. Samfällad skogsbilväg till en vändplan samt parkeringsplats och rastplats

Areal: ca 0,2 ha

Beskrivning

En samfällad skogsbilväg till en vändplan samt parkeringsplats och rastplats vid Ällsjön.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Skogsbilvägen och vändplanen hålls tillgänglig för delägarnas behov av skogstransporter längs skogsbilvägen. I anslutning till skogsbilvägen och vändplanen skall finnas en parkeringsplats för ett mindre antal personbilar. Mellan vägen och Ällsjön skall finnas rastmöbler och en eldstad samt ett mindre vedförråd.

6 Jakt

Upplåtelse av jakträtt sker genom länsstyrelsen. Markerade vandringsleder skall vara öppna för allmänheten under jakt.

7 Restaureringsplan

- Andelen gran begränsas i skötselområde 1.
- All gran avverkas /röjs bort runt husruiner och på den brolagda vägen från Hästkullen i skötselområde 1.
- Friställning av "hagmarksträd", främst av äldre ek i torpmiljöer i skötselområde 1. Skogen glesas ut runt de friställda ekarna. Begränsning av undervegetation runt husgrunder samt bortröjning av träd och buskar som kan skada fornminnen.
- Planterad gran och självsådd gran i grupper med lövträd och sumpskogar röjs bort i skötselområde 3. Röjning av björksly kan göras med avsikt att gynna självsådd tall, ädellöv, al, glest stående björkar och bärris i skötselområde 3.



8 Friluftsliv och turism

Mål

Naturvårdsintressena är överordnade friluftslivets intressen. Naturreservatet Bökemåla skall utgöra ett levande dokument på naturskogar i norra Blekinge. Strövstigar skall leda besökare via mindre störningskänsliga delar av reservatet till olika biotoper och husgrunder efter tidigare gårdar och torp i reservatet. I huvudsak används befintliga stigar.

Restriktioner

Eldning är ej tillåtet med undantag för i iordningställd eldstad i anslutning till Ällsjön.

Information

På parkeringsplatsen skall finnas information om naturreservatet.

Anläggningar

Parkeringsplats för ett mindre antal bilar finns på vändplanen i östra delen av reservatet. I anslutning till parkeringsplatsen bör finnas rastmöbler.

En strövstig markeras mot norra delen av reservatet, vidare västerut på södra sidan av Ormagyl till *Hästkullen*, söderut via den brolagda vägen till *Krissana tomten* och tillbaka längs skogsvägen till parkeringen. Den traditionella stigen från *Krissana tomten* till *Lassana tomten* bör spängas över Ällsjö kärr.

9 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet	Finans
Anläggning av en parkeringsplats för ett mindre antal bilar samt en rastplats i anslutning till den samfällda skogsbilvägen med vändplan	2002	Skötselområde 4	Staten	1	Staten
Friställning av vidkroniga ekar på torptomter samt borttagande av vedartade växter som kan skada fornminnen	2002-2003	Skötselområde 1	Förvaltaren	1	Staten
Markering av strövstigar och anläggande av ny spång i Ällsjö kärr	2002-2003	Skötselområde 1	Förvaltaren	1	Staten
Gallring av granbestånd /röjning av gran	2002-2003	Skötselområde 1	Förvaltaren	1	Staten
Röjning av främst planterad gran på kalavverkade ytor	2002-2004	Skötselområde 3	Förvaltaren	1	Staten
Plockhuggning och begränsad röjning av	I början på vintern.	Skötselområde 2	Förvaltaren	2	Staten



unggran av gran i mindre områden med avsikt att gynna bärriset i tallskog.	Återkommande med ca tio års intervaller.				
Gallring/röjning av gran.	2002-2005	Skötselområde 1	Förvaltaren	2	Staten

10 Tillsyn, dokumentation och uppföljning

Årlig dokumentation av skötselåtgärder

- Tidpunkt och tidsåtgång för preciserade restaureringsinsatser
- Tidpunkt och tidsåtgång för underhåll av friluftsanordningar.

Tillsyn över föreskrifter

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn av föreskrifter.

Uppföljning av skötselmål

Förvaltare bör följa upp skötselmål och skötselåtgärder med fem års mellanrum för torptomter och skötselområde 3 samt med tio års mellanrum för skötselområde 1 och 2.

Uppföljning av kvalitetsmål

Uppföljning av prioriterade naturtyper utförs vart tionde år av länsstyrelsen.

Grunddokumentation av naturvärden skall genomföras under år 2001-2003.

Uppföljning av kostnader

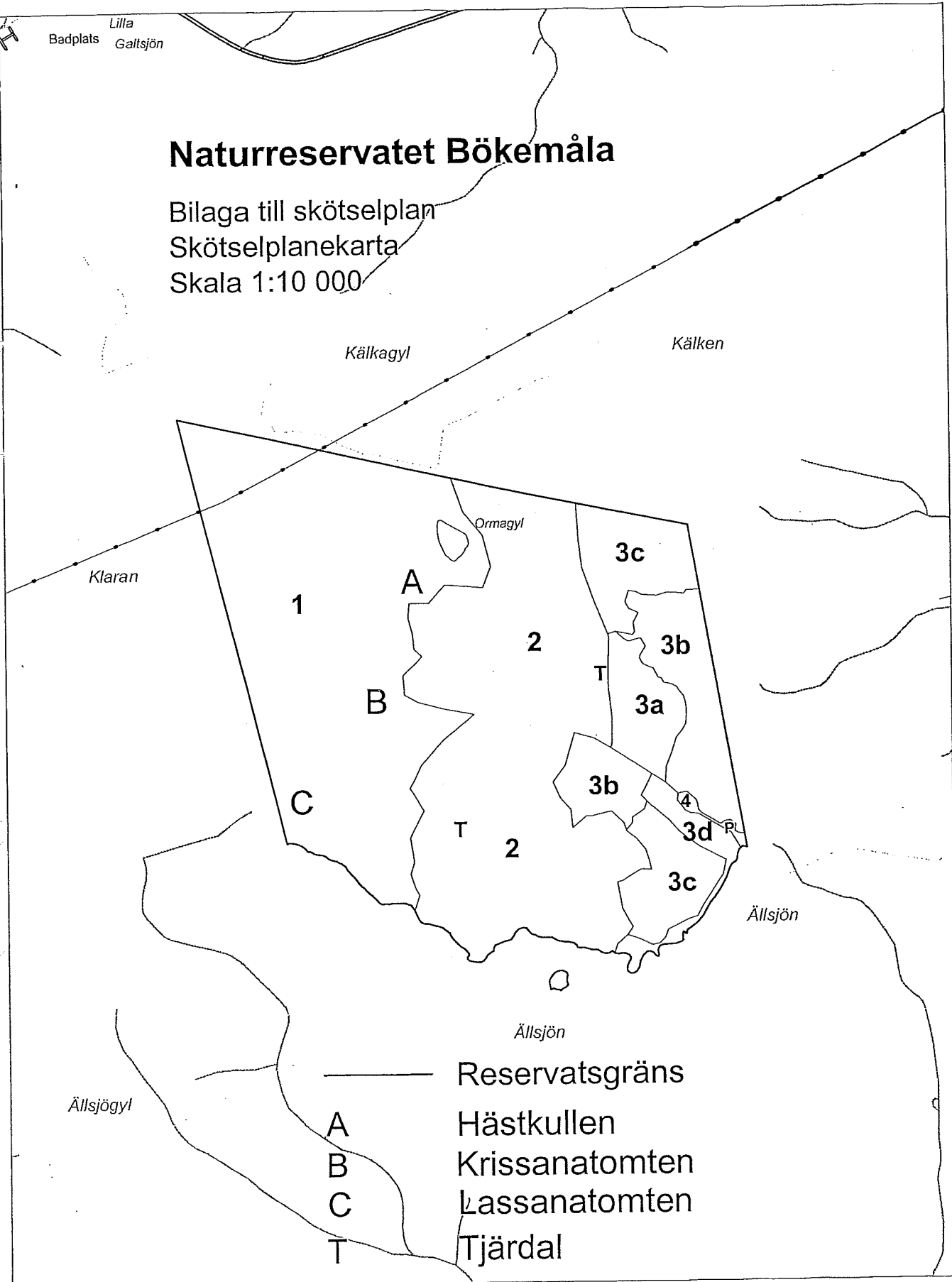
11 Finansiering

Staten bekostar: Åtgärder enligt skötselplanen.

Badplats Lilla Gallsjön

Naturreservatet Bökemåla

Bilaga till skötselplan
Skötselplanekarta
Skala 1:10 000

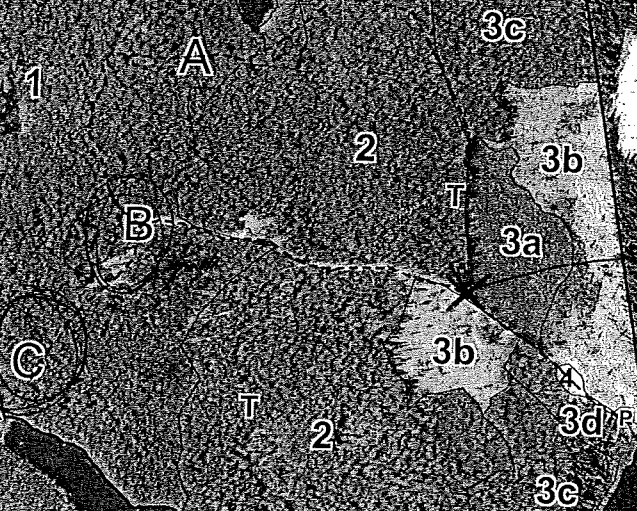


Naturreseptatet Bökemåla

Bilaga till skötselplan
vegetation och friluftsliv
skala 1:10 000

gränsen för skogen

skog



- Reservatsgräns
- Markerad stig
- A Hästkullen
- B Krissanatomten
- C Lassanatomten
- T Tjårdal